

Vrije Mare

“Vrij” omdat het verwijst naar ‘vrijheid’, naar ‘ruimte geven’, naar ‘Vrije school’ en “Mare” omdat het een vertrouwde term is vanuit het Kerstspel waarin de engel ons en de herders komt vertellen dat zij een ‘Blijde Mare’, een blijde boodschap heeft.

Dit lichtpuntje van hoop, deze ster in ons kan dan stralen in alle (donkere) dagen die nog komen, in alle ontmoetingen die we hebben met elkaar.

Voorwoord

Dit nummer is een themanummer waarin verdiepende aandacht is voor de vakken euritmie en handenarbeid. Natuurlijk ontbreken inhoudelijke bijdragen over de feesten van Kerstmis en Driekoningen en de tussenliggende 12 heilige nachten niet naast een drietal interviews en een stukje over de Leerlingenraad.

In het Kerstspel, wat ons weer als geschenk wordt aangeboden door leerkrachten en ouders, kunnen we meebeleven welke wonderlijke dingen zijn geschied rondom de geboorte van het Kerstkind. Die uiterlijke beelden spelen zich ook in ons innerlijk af. Hebben wij wel plek in onze herberg? Zijn ook wij te druk met inkopen, voorbereiden, plannen, zitten ook wij ‘vol’? En als wij onze eigen innerlijke

grot, ons innerlijk stalletje hebben opgeruimd en leeggemaakt om een kribje te kunnen plaatsen, kunnen we het daar dan ook warm en stil maken in onszelf? Daar een rustpunt vinden, om te bezinnen, om verwondering te ervaren en verbondenheid te voelen met de mensen om ons heen, misschien met de hele mensheid? Om zachtjes te wiegen en te zingen voor dit kind in ons? En welke gaven zullen we geven? De herders leven het ons voor; zij zorgen voor het dagelijks leven met hun gaven van melk en schapenvacht. De wijzen geven andere gaven van wijsheid en moed (willen) en mededogen, een warm hart. “In every heart there is a room, a sanctuary safe and strong...”, zingt Billy Joel in ‘And so it goes’. Een plek waar we heel kwetsbaar en klein mogen zijn met een hartverwarmende

onderstroom van dankbaarheid en oneindige verbondenheid met geliefden, de mensheid, de dieren, de schepping. Dit lichtpuntje van hoop, deze ster in ons kan dan stralen in alle (donkere) dagen die nog komen, in alle ontmoetingen die we hebben met elkaar. ‘Dat wij elkaar verblijden en doen leven...’, dicht Huub Oosterhuis ons toe.

Laten we zo Kerstfeest en Oud en Nieuw met elkaar beleven en het nieuwe jaar intrekken. Fijne feestdagen gewenst!

HvM

**VRIJESCHOOL
ALMERE**

Kerstmis,

voor vele van ons een feest van verbinding en samenzijn. Tijdens de meest donkere periode van het jaar hebben we des te meer behoefte aan een samenkomen, ons innerlijke licht brandend te houden.

Wellicht minder bekend, maar wel net zo levend, zijn de twaalf heilige nachten. Voor mij geen onbekend fenomeen, maar dit jaar verdiep ik mij hier voor het eerst in.

Met de twaalf heilige nachten worden de nachten bedoeld tussen Kerstmis en Driekoningen, de Kerstnacht (van 24 december op 25 december) meegerekend. Het bijzondere van de twaalf heilige nachten kent zijn oorsprong in de astronomie.

De zon doorloopt, zoals bekend, haar baan in 365 dagen en een aantal uren en minuten. In deze tijd is er twaalf keer een volle maan geweest en twaalf keer was er een nieuwe maan. Kijken we nu precies hoeveel tijd de maan nodig heeft om in elke fase twaalf keer te verschijnen, dan blijkt dat 354 keer te zijn. Het maanjaar is dus korter dan het zonnejaar. Het verschil is elf dagen met de daarbij behorende twaalf nachten. Alsof de aarde deze twaalf nachten de zonnekwaliteit even vasthoudt. Evenzo kunnen we die twaalf nachten proberen de lichtkrachten in onszelf op te roepen, die in loop van het nieuwe jaar daadkracht zullen geven.

Om de twaalf heilige nachten voor onszelf meer concreet te maken zou

je tijdens deze periode een speciaal 'dromen schriftje' naast je bed kunnen leggen. Wanneer je 's avonds de dag terugblijkt en als het ware 'meer bewust' de nacht in gaat, zul je zien dat je de volgende ochtend je dromen beter herinnert. Schrijf je dromen direct op zodra je wakker wordt. Vaak verdwijnt een droom alweer snel uit ons bewustzijn wanneer de dagelijkse activiteiten beginnen. Het vraagt uithoudingsvermogen om werkelijk elke ochtend je dromen op te schrijven, maar aan het eind van deze periode zal het zeker voldoening geven. Kijk aan het eind van de twaalf heilige nachten eens terug. Valt er

iets op? Heb je meer gedroomd dan normaal? Was je meer bewust tijdens je dromen?

Het schijnt dat, wanneer je je jaarlijks bezig houdt met de twaalf heilige nachten, je een verschil gaat zien tussen deze nachten en de andere nachten van het jaar.

Ik heb hiermee nog geen ervaring, maar ik kijk ernaar uit om mij hier de komende Kersttijd mee te gaan verbinden.

Juf Eva

Bron: Archief van Vrije Opvoedkunst
www.vok-archief.nl

Driekoningen

De Boog van Kerst naar Driekoningen:

Kerstmis is in de antroposofie het feest van de drievoudige geboorte: Het Jezuskind uit Nazareth, het zonnekind van Moeder Aarde en ons eigen Ik of het lichtwezen. Deze drie samen kunnen in ons hart voor een bijzondere, soms zelfs spirituele ervaring zorgen. Na Kerstmis volgen de 12 heilige nachten, zoals hiervoor beschreven. Deze nachten zijn donker en stil. Ook merk je niet dat de dagen al lengen. In

het midden valt oudejaarsavond; met veel knallen en ander vuurwerk werden de duistere krachten of demonen weggejaagd.

Het nieuwe jaar biedt ons een mogelijkheid om opnieuw te beginnen.

Januari is een periode van bezinning en rust om kracht en ideeën te verzamelen voor het nieuwe jaar en weer te beginnen met idealen en frisse moed. We zien dit in de natuur terug; de velden zijn nog kaal, het is grijs en de grond breekt door het vriezen en vernieuwt zich. Het is een tijd voor ons om geestelijk geïnspireerd te worden door de goddelijke vonk, die met Kerstmis in ons ontstoken is. Ook om te overdenken wat geweest is en hoe de nieuwe ideeën de komende tijd ingevuld gaan worden. Na de heilige nachten is het op 6 januari Driekoningen. Dan viert ook de Russisch Orthodoxe Kerk pas het Kerstfeest.

De wijzen uit het oosten:

De drie koningen worden soms de drie wijzen genoemd. In voorchristelijke tijden waren de leiders van een volk vaak ook koningen en ingewijde priesters; wijzen dus. Volgens oude afbeeldingen en beschrijvingen gelden voor de gewaden van de koningen speciale kleuren.

Rood voor koning Melchior die het goud offerde. Hij vertegenwoordigt het denken, de macht en de wijsheid. Blauw voor koning Balthasar, die wierook bracht. Hij representeert het voelen, het liefdevolle hart. Groen voor koning Casper, de Moor, die mirre aanbood. Hij is het willen, bestendigt en overwint de dood.

De offergaven van de drie koningen kan men ook als symbolische gaven zien. Zo wordt het goud verbonden met een inzicht in de goddelijke geestelijke wereld, wierook met de offerbereidheid en de menselijke deugd en de mirre voor de verbinding van de mensenziel met het eeuwige, onsterfelijke. Elke gave past zo bij Zijn koning en kan ons een voorbeeld zijn.

Driekoningen is een belangrijk feest. Met dit feest gaan we zelf op weg met de nieuw geschonken kracht of het licht wat we met Kerstmis in ons geboren hebben laten worden en waar we de afgelopen dagen ideeën, inspiratie en kracht voor hebben opgedaan.

De tijd van werken en uitvoeren komt er (bijna) aan.

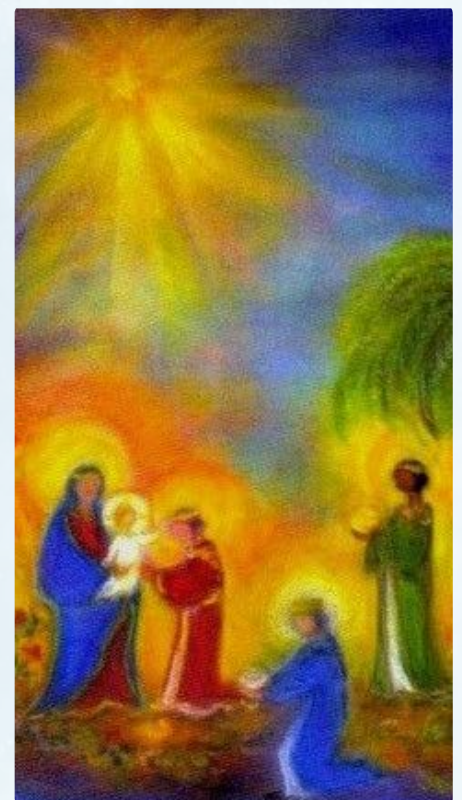

Als afsluiting van de drieluik Paradijsspel en Kerstspel wordt op onze school voor het eerst sinds lange tijd het Driekoningen spel weer opgevoerd door leerkrachten en ouders.

Zij zijn hier al voor de zomervakantie voor aan het oefenen geweest.

Op vrijdag 17 januari 2020 is de uitvoering hiervan.

Via 'social schools' berichten wordt u nader op de hoogte gehouden.

Kinderen en Driekoningen:

Met Driekoningen wordt een Driekoningencake gebakken waarin een boon (soms meerdere) verstoppt is. Degene die de boon aantreft is de koning van de dag; hij of zij mag dingen bepalen en draagt een kroon. Driekoningen is een periode om veel met de kinderen te doen; zingen, knutselen en gezelschapsspelletjes.

Lees- of verteltip:

Voor de oudere kinderen is het verhaal van 'de Vierde Koning' heel mooi. Het is te vinden in het boek 'Een ster over de grens' van Ineke Verschuren. Na Driekoningen zijn andere sprookjes en prentenboeken zoals Sneeuwitje, Vrouw Holle, Roodkapje, Koning Lijsterbaard, Olles skitocht en Tomte Tummetot heel geschikt.

Bron: antroposofie en het kind/januari 2015

Drie Koningen op de seizoenstafel.

Na het Kerstfeest hebben de herders nu plaats gemaakt voor de koningen. Nog even en dan gaan ze op terugreis, waarna ook Jozef en Maria vertrekken, elke dag ietsje verder weg. Ongeveer een week later kunnen de kerststal en de figuren weggehaald worden en vervangen worden door koning Winter, sneeuw, ijskristallen en andere winterse dingen.

HvM

Interview met Jolanda van Dam

Jolanda vierde vorige maand haar 40-jarig jubileum als leerkracht en nam deze week afscheid van onze school. Zij was kleuterjuffie van kleuters 5.

Kun je iets vertellen over je achtergrond?

Ik ben de dochter van een bloemistenechtpaar, geboren in Haarlem. Ik heb een jongere broer. Mijn moeder heeft als kind op de Vrije school in den Haag gezeten. Door haar ben ik in aanraking gekomen met antroposofie. Later verhuisden we naar Almelo. Na de middelbare school heb ik de zgn. KLOS opleiding gedaan; de toenmalige specifieke opleiding voor kleuterleidster. Na mijn opleiding heb ik twee jaar gewerkt op een reguliere school maar ik zocht naar meer verdieping. Toen er een vacature kwam bij de Vrije school in den Haag ben ik daarnaar toe gegaan om een indruk te krijgen hoe het zou zijn op een Vrije school te werken. Wim Veltman gaf daar toen een rondleiding. Toen wist ik: dit is wat ik wil! Maar er was geen opleiding. Er was wel een groepje Vrije schooljuffen die iedere woensdag bij elkaar kwamen o.l.v. Irma Vonk, Hannie Rienks en Hennie Sweers e.a. waar ik toen naar toe ben gegaan om les te krijgen en inspiratie op te doen.

Waar is je onderwijs carrière begonnen?

Toen ik in Almelo een oproep bij een natuurvoedingswinkel zag om mee te helpen een Vrije school op te oprichten, heb ik me daarbij aangesloten. Als initiatiefgroep hebben we contact gezocht met de VPA (Vrije Pedagogische Academie) in Zeist om mensen te

vinden om onze school te runnen want inmiddels hadden we aanmeldingen voor twee kleuterklassen en een eerste- en tweede klas! Ik ben toen samen met een collega daar begonnen als kleuterjuf. Dit was in 1976. Daar had ik voor het eerst een eigen klas op de Vrije school en heb ik allerlei applicatiecursussen gevolgd. Ik heb er zeven jaar gewerkt en voor mijn 'sabbatical' jaar (een zgn. 'vrij' jaar na een periode van zeven jaar) heb ik toen gekozen om de opleiding voor kunstzinnig therapeut bij academie 'de Wervel' te gaan doen. Ik vond het zo fijn om kunstzinnig bezig te zijn dat ik na een jaar zei 'ik wil toch wel graag door'. Om dat te realiseren ben ik part time gaan werken want ik moest ook stages lopen. Zo heb ik de vier en halfjarige opleiding kunnen volgen en afronden, o.a. met een stage bij de Zeijlmankliniek in Bilthoven. Na afronding van de Wervel wilde ik graag zowel met volwassenen als met kinderen werken en ben ik naar zo'n functie op zoek gegaan. Die vond ik toen bij de Vrije school Almere. Daarnaast heb ik gewerkt bij het therapeuticum 'de Stroom' in A'dam, bij het therapeuticum in Almelo en bij de Tobiasschool in Amsterdam.

Hoelang heb je bij Vrije school Almere gewerkt en welke functies heb je bekleed?

In 1990 ben ik hier begonnen als kunstzinnig therapeut, ik denk dat het omstreeks 2000 was dat ik gevraagd werd om IB'er (Intern Begeleider) te worden. Door de groei van de school kwam daar toen behoefte aan. Dat heb ik gedaan tot 2014. Zo heb ik meegeholpen het IBschap verder vorm te geven op school. Op gegeven moment kreeg dit werk een andere invulling, mede door het instellen van Passend Onderwijs, en wilde ik me weer graag gaan verbinden met een eigen klas. Zo ben ik toen weer teruggekeerd in de kleuterbouw waar ik in eerste instantie samen met collega

Anneke kleuterklas 5 heb gehad. Door interne verschuivingen ben ik uiteindelijk naar kleuterklas 4 gegaan, die ik samen met collega Eva met veel plezier heb gedaan en waar ik nu ook afscheid van ga nemen. Want in de tussentijd heb ik mogen vieren dat ik 40 jaar in het onderwijs werkzaam ben (november 2019) en dat gaf aanleiding om na te denken over de toekomst...

Waar kijk je met plezier op terug?

Vooral op het werken met de kinderen. Ik vind de kleuterleeftijd een heerlijke leeftijd. Kleuters zijn nog zo open en onbevangen. Ook het feit dat je met elkaar, met alle collega's en ouders, de school draagt. Dat is toch heel bijzonder. We delen veel met elkaar en kunnen elkaar ook altijd aanspreken in onderlinge verbondenheid. Dat zal ik best missen.

Waar kijk je met plezier naar uit?

Ja....., dat weet ik nog niet precies. Ik ga eerst maar eens een pauze houden en me dan beraden wat ik verder nog wil (wat ik in ieder geval niet ga missen is dat op een werkdag 's ochtends om tien voor zes de wekker afgaat) Mijn wens voor de school is dat de verdere groei ook weer nieuwe kansen geeft op nieuwe vormen en verbindingen met onze inhoudelijke achtergronden. Het ga jullie allen goed!

Leerlingenraad

Als nadere invulling van Burgerschap is ook op onze school een Leerlingenraad actief.

De leden van de raad zijn democratisch gekozen in de klassen 4,5 en 6 waarbij een jongen en een meisje konden worden afgevaardigd. Hiervoor zijn verkiezingen gehouden. Eén klas heeft ook een 'fractie ondersteuner', waardoor de raad uit 13 personen bestaat. In de eerste vergadering heeft de raad een voorzitter en een notulist gekozen. Zij bereiden de vergaderingen voor, gaan de klassen langs om agendapunten te verzamelen en stellen ook de agenda op. De voorzitter leidt de vergadering. Hierbij krijgen zij ondersteuning vanuit school door Marjanne van der Stok en Helga van Muijen.

Na raadpleging van het rooster is gekozen voor een vaste vergaderdag op de dinsdag op het tijdstip van 08.30-09.30 uur.

De raad komt 6 x per jaar bijeen.

De leden van de raad zijn:

Klassen 4:

Aaron Meeuwisse Da Ponte,
Iva Marjanovic, Hannes Hop en Noralie Duerinck

Klassen 5:

Melle Nieuwpoort, Brechtje de Haan,
Jeltje Gronau, Melvin van Stormbroek

Klassen 6:

Ole Hop, Fenne Schaareman, Saul van Es, Maryam Abhare en Milan Toes.

Thema van dit jaar is 'Duurzaamheid'. De onderwerpen waar de leerlingen mee aan de slag zijn gegaan zijn: Veiligheid, Klaslokaal, Modern Onderwijs, Extra Activiteiten en Pauzes. In de komende tijd gaan zij hierin prioriteiten aangeven waar zij verder aan gaan werken in samenspraak met hun eigen klas en juf/meester. Ook ligt het in de bedoeling om een keer te vergaderen met het team leerkrachten. Mocht u als ouders hier thuis ook iets van meekrijgen, praat alsjeblieft mee met de kinderen over dit onderwerp. Zij zijn onze toekomst! Volgende keer meer van de raad zelf!

HvM

Thema-artikel over Euritmie

De bewegingskunst euritmie werd geboren op 1 september 1912, de dag waarop Rudolf Steiner de allereerste euritmie oefening gaf aan de negentienjarige Lory Smits. Lory wilde graag iets met kunst en beweging doen, en op advies van Rudolf Steiner was zij negen maanden eerder aan de slag gegaan met voorbereidende oefeningen zoals ritmisch lopen. Steiner gaf de jonge vrouw in de tweede helft van september 1912, in een cursus, de verdere aanzetten voor de euritmie. Zijn doel was om het gesproken woord in bewegingen zichtbaar te maken. Terwijl Lory de doorgegeven bewegingen uitvoerde, noteerde haar moeder alle aanwijzingen van Steiner nauwkeurig in een schrift. Marie von Sivers, de latere vrouw van Rudolf Steiner, stelde na afloop voor deze bewegingskunst 'eurhythmie' te noemen, wat vertaalt uit het Grieks 'gezonde beweging' betekent. Maar wat is het precies, welke gebaren en bewegingen worden gebruikt en waar kan het bij helpen?

Toepassingsgebieden

Euritmie wordt toegepast op

verschillende gebieden. De meest bekende terreinen binnen de euritmie zijn die van de pedagogiek en therapie. Minder bekend wellicht is de kunstzinnige vorm, die te bewonderen is op podia. Sinds 1968 wordt euritmie ook ingezet in het bedrijfsleven ter ondersteuning van het arbeidsproces. In wezen liggen alle vormen in elkaars verlengde, sterker nog de pedagogische en therapeutische variant komen voort uit de kunstvorm. Bij een euritmie voorstelling is gesproken tekst of muziek uitgangspunt voor de beweging. In de vloeiende gebaren en bewegingen van de dansers wordt de taal van een sprookje of het ritme en de klank van een muziekstuk zichtbaar. Kunst euritmie heeft voor taal, klank, ritme, stemming en alle andere vormen van het gesproken woord namelijk dienovereenkomstige bewegingen. Dit uitgangspunt - gebaren en bewegingen gebaseerd op taal en muziek - vormt ook de basis voor de therapeutische en pedagogische vorm van euritmie.

In het vrije onderwijs is het doel van de pedagogische euritmie het kind

te laten worden wie het werkelijk is. Omdat een mens verschillende levensfasen doorloopt is de invulling van de euritmie les afgestemd op de leeftijd van de kinderen. De les bestaat uit het samen met de docent(e) uitbeelden van de verhalen die worden verteld begeleid met muziek. De ritmische gebaren en bewegingen die bij de taal van het verhaal horen, maken het mogelijk dat de ziel, waarin het wezen van het kind leeft, zich zo rijk en zo goed mogelijk met het lichaam kan verbinden.

Euritmie werkt ook andersom.

Bewegingen worden dan ingezet om lichamelijke- en zieleprocessen op te lossen. Door de gebaren en oefeningen komen ziel, lichaam en geest weer in balans, waardoor lichamelijke en/of psychische klachten verdwijnen. Dat is de essentie van euritmitherapie: door uiterlijke bewegingen structuur en vorm te geven aan zowel de lichamelijke als innerlijke mens. Het helpt bij zowel lichamelijke als psychische klachten maar wordt ook aangeboden aan kinderen met ontwikkelings- en gedragsproblemen.

Van A tot Z

De gebaren en bewegingen die worden gebruikt hangen nauw samen met de taal. Dat werd al duidelijk bij de podiumkunst. Maar het gaat nog dieper dan dat. Elke letter van het alfabet heeft zijn eigen gebaar en heilzame werking in de euritmie. Deze gebaren zijn niet zomaar verzonnen. Rudolf Steiner heeft ze ervaren in de natuur om zich heen en in het wezen van de mens. Het gebaar van de "b" staat bijvoorbeeld voor omhulling en bescherming. De letter "i" 'maakt' een mens als hij zich uitrekt wanneer hij wakker wordt. Of als een kind zijn vinger opsteekt in de klas. Daarmee zeg je als mens eigenlijk, Ik ben er. Zo staat elke klinker en medeklinker voor een bepaalde genezende kracht.

Bron: Antroposofie Noord-Holland

Interview met Meester Jiri.

Interview aan de hand van de drie vragen uit sprookjes: Wie ben je, Waar kom je vandaag en waar ga je naar toe? Meester Jiri geeft euritmieles aan de eerste klassen, de vierde klassen en aan alle 8 kleuterklassen. Hij is sinds 2015 verbonden aan onze school.

Wie ben je?

Mijn naam is Jiri Brummans. Ik ben getrouwd en heb 2 volwassen kinderen, een meisje van 20 en een jongen van 18. Ik ben geboren in Arnhem als enig kind. Een groot deel van mijn jeugd ben ik opgegroeid in Harderwijk. Op mijn 16e ben ik al uit huis gegaan omdat ik in Utrecht iedere avond een flamenco school bezocht en de reisafstand bezwaarlijk was.

Waar kom je vandaan?

Na m'n middelbare school ben ik naar Madrid gegaan waar ik zo'n 8 maanden heb gewoond en gestudeerd heb om me verder te bekwamen in deze dansvorm. Na een jaar dansacademie ben ik vertrokken naar India waar ik anderhalf jaar gewerkt heb in een weeshuis en

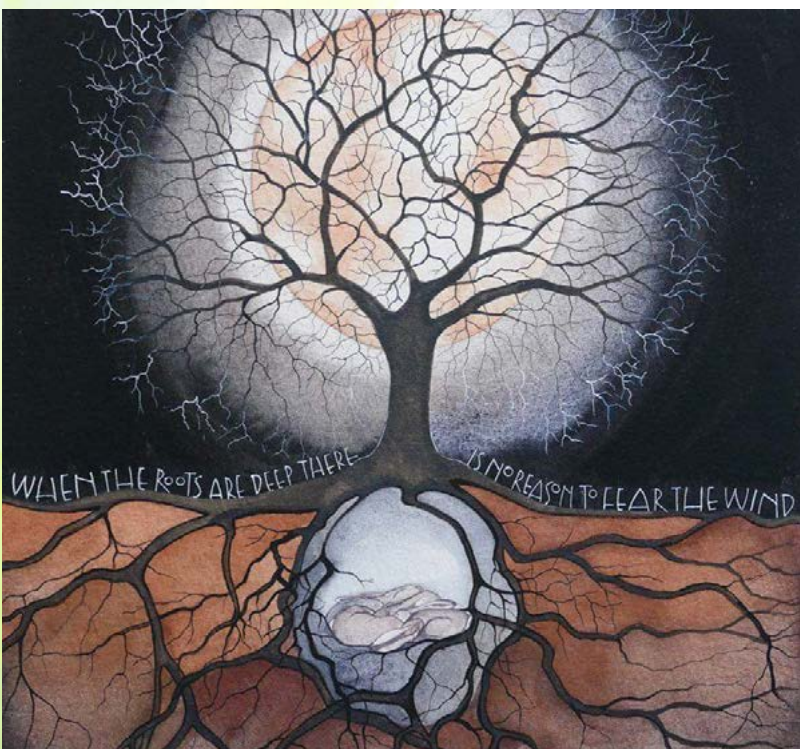
ook op een boerderij waar oudere kinderen werden opgevangen en ook moesten meewerken. Daar heb ik leren improviseren en werken met middelen die er (vaak niet) waren. Terug in Nederland zocht ik naar verbinding tussen filosofie en beweging en meende ik dat gevonden te hebben in een studie theologie aan de Hogeschool Holland in Diemen. Uiteindelijk ben ik bij de euritmie opleiding beland. Ik werk nu al 21 jaar als euritmie docent op Vrije scholen in midden Nederland en vanaf 2015 bij de Vrijeschool Almere. Daar ben ik binnengekomen als vervanger door zwangerschapsverlof van de kleut euritmie juf. Toen kwam ook de vraag om klas 1 te willen doen. En zo is het doorgegaan.

Ik geef nu les in blokken van ca. 9 weken per klas. Op de dinsdag heb ik de eerste klassen en de vierde klassen en op donderdag de acht kleuterklassen. Op de andere dagen ben ik bezig op andere scholen.

Waar ga je naar toe?

Door een schrijnend tekort aan

euritmisten en aan studenten kwam drie en half jaar geleden het bestuur van de Amsterdamse Vrije scholen met de vraag bij mij of ik zelf mensen wilde gaan opleiden. Ik heb toen contact gezocht met de Hogeschool Leiden en een aantal senior mensen gevraagd, zoals Christof Wiegert en Annemarie Ehrlich. Ik heb bewust gezocht naar een aantal mensen die met me mee wilden denken. Zo zijn we drie jaar geleden begonnen met 18 mensen. Ook met een groep uit Almere. We hebben nu elke vrijdag een zgn. werkplaats in Amsterdam (van half vier tot zes) waar we thema's vanuit de Vrije school pedagogiek bestuderen met iedereen die wil. We zijn nu bv. bezig met 'ik zie rond in de wereld', en het effect van rechte en kromme lijnen. Ook zijn er mensen die willen helpen om tot een methode te komen. Waar ik op hoop is dat de manier van euritmie die we ontwikkeld hebben, dat die toegankelijk is voor kinderen. Op het grote geheel bezien heeft euritmie eigenlijk de aansluiting verloren met de huidige Vrije scholen.

'Euritmie muss sein' was vroeger het credo op veel scholen maar hierdoor is naar mijn idee te weinig aandacht geweest voor aansluiting houden met de leerlingen. Op veel scholen is euritmie dan ook verdwenen. Waar ik naar toe wil is dat we met de euritmie weer een taal leren spreken die kinderen van nu begrijpen. Waar pak je de kinderen wel? Waar ik me aan oplaad is dat de beweging van de klas en de muziek één wordt, dat je een stroom voelt. Iedereen doet mee, alle gekkigheid valt weg. Dat je voelt dat het stroomt en dan hoeft je niks uit te leggen. En eigenlijk is de perfecte les: je begint met doen, dan komt het gevoel erbij en pas veel later de juiste gedachte. Kleine pareltjes zijn dat de beweging wordt gevoeld en overgenomen, dat euritmie zichtbaar maakt wat eerst niet zichtbaar is. Het werken met een cirkel is fascinerend ook voor de kinderen. Je ziet 'm niet maar hij is er wel als we 'm lopen. Hetzelfde geldt voor de lemniscaat en de spiraal. Ik wil nog meer luisteren naar wat er aan impulsen op me afkomt zodat ik goed kan inspelen op wat het juiste is om te doen. Willen, voelen, denken, die weg...

HvM

Ervaringen van meester Jiri:

Het bijzondere aan euritmie is dat het altijd weer anders is. Hoe goed je ook bent voorbereid, het is tóch elke keer weer nieuw. Het gaat iedere keer om het met elkaar proberen in één grote beweging, in gezamenlijkheid te komen. Om het ondersteunen waar ze (de klas) zich op dat moment bevinden.

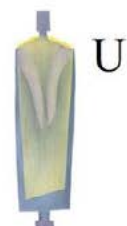
Bij kleuters gaat het om het kunnen staan in een stemming. Ze hoeven niet alles perfect na te doen. Ik doe meestal het verhaal 2 x met gebaren en dan de 3e keer zonder. Dan is het kijken wat ze hebben opgepakt en of ze door de stemming van de muziek geraakt zijn. In de 1e klas wordt het belang van meedoen groter. Je begint al een beetje te kneden. Via de euritmie probeer ik de groepsvorming te ondersteunen.

In de 2e klas werk ik vanuit de tegenstelling, dat sluit prachtig aan bij de vertelstof. Het is zowel hemels als aards, het dierlijke wil heilig worden en het heilige wil aards worden. We oefenen dan van zacht naar hard en andersom, we zoeken het midden. In de 3e klas doen we alles met elkaar, je spreekt dan echt alles aan: van het hoofd tot de voeten en andersom. In de 4e klas gaan we de grens over. Het gaat om ik-en-de-wereld, ik-en-jij. Hier doen we veel ritmes, helemaal tot in het fysieke.

In de 5e klas worden de Grieken behandeld. We werken eraan om vanuit de impuls van de muziek te horen wat er komt. Het gaat om de beleving van schoonheid. Kun je horen hoe je de vormen loopt en kun je als klas vanuit de cirkel overgaan in een spiraal bijvoorbeeld. De omgeving komt in het kind langzaam in het bewustzijn: snap ik in welke omgeving ik mij bevind? Kan ik de impulsen van buiten al een beetje oppakken? Kan ik als mens scheppen?

In de 6e klas kom je door de Romeinen vanuit de vormloosheid in de vorm.

Je bent als het ware door de donkere middeleeuwen heen op weg naar de renaissance, naar het licht, de verlichting. Nu ga je ontdekken dat je ook je eigen keizer kunt zijn, jij bent in staat om je eigen emoties en je eigen acties te beteugelen, te beheersen. Daar baas over te zijn. Het volgen en het leiden van een hele groep is een oefening in het zelfbesturen, het zelf-beheersen van je eigen binnenwereld.

Over handenarbeid

"Handvaardige bezigheden bereiden de mens erop voor, zijn wil in het denken te doen gelden. Wil men het essentiële van de dingen bevatten, dan zal men ook niet onderschatten wat het betekent, de uiterlijke mens te ontwikkelen met het doel dat uit het volledig activeren van de uiterlijke mens het intellect als een deel tevoorschijn treedt."

Rudolf Steiner zegt hiermee dat het intellect niet wordt gevormd doordat wij direct beginnen met de intellectuele ontwikkeling maar dat door het werken met de vingers, met de handen in direct contact met bv. klei of hout -dus het werken van de uiterlijke mens- het innerlijk van de mens, het intellect, - wordt gevoed en soepel gemaakt. (gedeelte uit de voordracht van 26 maart 1920)

Wie met klei werkt, kan steeds nieuw materiaal aanbrengen. Daaruit vloeit

op volkomen natuurlijke wijze voort dat in de eerste plaats met bolle vormen wordt gewerkt. Bij het houtbewerken is het omgekeerd; daar verwijderd men materiaal. Hier wordt bijzonder sterk de concave vorm beleefd. Wat leidt tot dit gegeven is de wilsdaad.

Als bijvoorbeeld een twaalfjarige met houten hamer en guts een onbewerkt stuk hout te lijf gaat, komt er geconcentreerde energie tot uitdrukking. Vroeg of laat doet iedere leerling een belangrijke ontdekking: het materiaal heeft ook een eigen wil. Als we het eigen karakter van de betreffende houtsoort -bv. hard eikenhout of zacht lindehout- niet genoeg eerbiedigen versplintert het werkstuk. Onregelmatigheden in de groei (kwasten, vergroeiingen) moeten ontzien worden en kunnen- mits we onze fantasie tewerkstellen- vaak kunstzinnig gebruikt worden. En wie bijvoorbeeld een lepel wil maken, kan beleven dat met één slag van de hamer

de uitholling verknoeid wordt. En hier ontmoeten wij een beslissende fase in het werk. Als een leerling bij het ontstane defect het stuk hout meteen zou weggooiden, zou hij steeds weer in dezelfde situatie terecht komen en nooit de nodige voorzichtigheid ontwikkelen, misschien zelfs het werkstuk nooit klaarkrijgen. Kan de leerkracht hem er echter toe brengen ook een ten dele mislukt werkstuk toch af te maken, dan is er een belangrijke morele overwinning behaald.

Bron: samenvatting uit 'D

Interview met Meester Len

Interview aan de hand van de drie vragen uit sprookjes: Wie ben je, Waar kom je vandaag en waar ga je naar toe? Meester Len geeft handenarbeid aan de klassen 4,5 en 6. Hij is sinds dit schooljaar verbonden aan onze school.

Wie ben je?

Mijn naam is Len Holdstock, ik ben de oudste van drie zoons van Zuid-Afrikaans ouders, geboren in 1966 in Stellenbosch, Zuid-Afrika. Ik ben getrouwd met Maaïke en wij hebben drie kinderen, twee meisjes van 21, 17 en een zoon van 14.

Waar kom je vandaan?

Mijn voorouders komen onder andere uit Nederland, Zwitserland, Frankrijk, Duitsland en Engeland die in 1711 vanuit Europa naar Zuid-Afrika zijn vertrokken.

Mijn vader is gepensioneerd emeritus Professor Klinisch - en Neuropsycholoog aan de VU, mijn moeder was psycholoog en lerares Frans. Over hun leven is veel te vertellen en ook over relaties in de Zuid-Afrikaanse samenleving, opvoeding en pedagogische aanpak. We zijn als familie verhuisd naar Nederland tijdens het apartheidsregime in 1989, vlak voordat Nelson Mandela vrijkwam. Ik had toen mijn opleiding op het conservatorium afgerond in 'Performance and teaching' op trompet. Ik heb in verschillende muziekgroepen en orkesten gespeeld waaronder het Nationale Symfonie Orkest. Tijdens mijn muzikopleiding heb ik 5 jaar lang keramiekles gehad van een aantal bekende Zuid-Afrikaanse keramisten.

Ik verkocht mijn potten op een markt en in een winkel.

Eenmaal in Nederland koos ik om de Vrije Pedagogische Academie te doen omdat ik de kunstzinnige vaardigheden kon gebruiken om met kinderen te werken. Nadat ik

was afgestudeerd gaf ik les aan gehandicapte tieners en trouwde ik met mijn huidige vrouw. We verhuisden naar Zuid-Afrika waar ik als muziekdocent op een Vrije School les gaf in de klassen 4 tot en met 12. Toen we ons eerste kind verwachtten wilde mijn vrouw meer veiligheid, we zijn toen verhuisd naar Ierland waar we in een Camphillgemeenschap werkten. Ik als pottenbakker en samen als huisouders. We zorgden voor 7 verstandelijk gehandicapte volwassenen in een gemeenschap van 110 mensen. Ik was verantwoordelijk voor de pottenbakwerkplaats waar we gebruiksvoorwerpen, borden, bekers, schalen en kommen maakten op bestelling, zowel voor de gemeenschap als voor de verkoop aan publiek. Ik heb een grote keramiekoven gebouwd die gestookt werd op propaangas. Hierdoor konden we speciale effecten creëren in een reducerende atmosfeer.

Na drie jaar verlangden we naar een scheiding tussen werk en privéleven en zijn we verhuisd naar Frankrijk waar onze twee andere kinderen zijn geboren. We hebben daar 15 jaar met plezier gewoond en gewerkt in zowel Antroposofische instellingen als regulier speciaal onderwijs. In het antroposofische instituut werkte ik samen met een paar collega's en begeleidde volwassenen met een beperking. We teelden biologisch dynamische groenten voor de gemeenschap. Zo divers als het leven is, zo heb ik ons huis in Frankrijk omgetoverd. Het nam me een paar jaar om het huis naar de

smaak van ons gezin om te vormen. Mijn interesse voor de ecologische bouw kwam goed van pas. Ook het aanleggen van de tuin vond ik geweldig. Toen we het huis kochten stonden er 6 verschillende planten in de tuin, er zijn nu meer dan 80 verschillende bomen en struiken. Er is veel hout in de Elzas en ik heb veel met hout kunnen werken. Ik heb ook kunnen leren hoe je rondhout (ruwe onbehandelde boomstammen) bewerkt en heb tafel-banken kunnen maken.

Tussendoor heb ik samen met de vioollerares van mijn dochter een muziekgroep genaamd 'Maribelen' opgericht en Klezmermuziek gespeeld in en rond Colmar.

De stap om terug te keren naar Nederland hebben we genomen voor de zelfstandigheid van onze kinderen. Mijn interesse in ecologisch bouw heb ik kunnen doorzetten in Nederland met een eigen klusbedrijf. Ik heb aan verschillende ecologische bouwprojecten gewerkt van kalkhennep tot strobouw en leemstukken.

Ik geef keramiek les aan volwassenen in Amsterdam en werk ook op een school voor speciaal basisonderwijs in Amsterdam waar we nu wonen.

Waar ga je naar toe?

Ik vind het leuk om samen met de leerlingen dingen te maken. Om zaadjes in hun hoofden te planten hoe geweldig het is om zelf handige gebruiksvoorwerpen te maken. Samen maken we er wat moois van. De verschillen zijn groot, sommigen maken uit zichzelf voorwerpen met hun handen, deze intelligentie zit er al

in, anderen hebben dan weer de gave om moeiteloos abstracte voorstellingen uit te voeren. Het stimuleren van beide gaven werkt gezondmakend. De ontwikkeling van multimedia zorgt ook voor een overvloed aan informatie. De kinderen volgen hun natuurlijke ontwikkelingsfasen.

Daar bouw ik op. Wanneer de kinderen met hun handen werken breng je rust in de haast en overprikkeling van vandaag. Door met je handen te werken roep je een ander bewustzijn op. De kinderen leren om dat wat in hun voorstelling is, om te zetten in hun werkstuk, van hun hoofd naar hun handen. Hun gevoel van sympathie en antipathie, mooi en lelijk komt als

het ware het eerst naar voren. Dus eerst waarnemen zonder al te snel een oordeel te hebben. Wat zie je? Ik hoop de kinderen met plezier te laten werken. Wanneer ze mooie voorwerpen zien, leren ze inzicht te krijgen in hoe knap het is dat iemand zoiets überhaupt kan maken. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en het is fijn om de kinderen in hun ontwikkeling hier verder bij te begeleiden. Daarbij is bijna alles wat we gebruiken door iemand bedacht en dan weer door iemand gemaakt, vaak met behulp van machines tegenwoordig. Misschien kunnen we ook een paar draaischijven in het handenarbeidlokaal hebben in de toekomst. Het is heel fijn om handvaardigheidles aan de kinderen te mogen geven. Ik merk door het les geven aan volwassenen dat dat zaadje wat ooit in hun kinderjaren is gezaaid weer kan ontkiemen in latere jaren. Dat is geweldig om te zien.

Redactie: Guido van der Vorst
Helga van Muijen

vrijemare@vrijeschool-almere.nl